

coelestia regna. Annuat hoc Deus omnipotens qui A ctissimis regibus ornat cœlos, cujus regnum et
 iustificat impios, et vivificat mortuos, et san- imperium permanet in sæcula sæculorum.

EPITAPHIUM HUGONIS MAGNI

ROBERTI REGIS FILII,

Quod fecit Girardus Aurelianensis.

Ex antiquo Ms. cod. Viri Cl. Alexandri Petavii senatoris Paris.

Sublatum viduæ juvenem tibi, Francia, luge,
 Quæ caput extuleras damna tui lugeas.
 Exue quidquid habes, festina scindere vestes,
 Dilacerans crines da capiti cineres.
 Indomitos dociles qui redderet arduus hostes,
 Hugo, decus patrium flos cecidit juvenum.
 Indolis extremæ miro dilectus amore,
 Nunc etiam luctus et dolor immodicus.

B Celtiberi lacrymant, te regem Roma petebat,
 O miserande puer! sed tumultus hic es.
 Aspectu pulcher, victis pius, hostibus acer,
 Si fore vir posses, te Babylon tremeret.
 Parthus et in pharetra propter te conderet arma,
 Apparensque minor cederet orbis honor.
 Pax igitur tibi sit, quæ claudi limite nescit :
 Lector ad hoc proaus quod repetat petimus.

ROBERTI REGIS FRANCORUM

EPISTOLÆ.

EPISTOLA PRIMA.

ROBERTI AD LEOTHERICUM SENONENSEM ARCHIEPISCO-
 PUM.

[Cum sit tibi nomen scientiæ, etc. *Exstat supra in
 vita Roberti, col. 912.*]

EPISTOLA II.

ROBERTI AD GAUZZINUM BITURICENSEM ARCHIEPISCO-
 PUM.

(Circa annum 1022.)

ROBERTUS nutu Dei Francorum rex, GAUZZINO præ-
 suli Bituricensium salutem. Volo vos scire animi
 mei motum qualiter se habet, ut forte accidere so-
 let, cum mens humana movetur, si quid mirabile
 præter solitum insperate auditur. Dum ergo die Sab-
 bati jam exhausto sederem ad cœnam, allata fuit
 mihi quædam epistola a Wilhelmo comite, de quo-
 dam portento mirabili auditu, scilicet tribus diebus
 ante solemnitatem Joannis Baptistæ in quibusdam
 partibus regni mei, videlicet in partibus Aquitanix,
 juxta plagam maritimam, pluisse de cœlo talis na-
 turæ sanguinem, ut cum fortuito cadebat super car-
 nem hominis, aut super vestimentum, aut super per-
 tram, non posset auferri lavando. Si vero cadebat
 super lignum, tum bene lavabatur. Si quidem per
 eandem epistolam petiit a me idem Guillelmus co-
 mes, ut ego requirem a mei regni sapientibus quid
 hoc portentum significet. Ego vero cum ad præ-

C rescribite quomodo acciderit, et in qua historia in-
 veniri possit. Attamen deprecor ne differatis ad re-
 scribendum mihi, quia tandiu legatum hujus por-
 tenti tenebo, donec mihi respondeatis. Valet.

EPISTOLA III.

GAUZZINI BITURICENSIS ARCHIEPISCOPI AD ROBERTUM RE-
 GEM.

(Circa annum 1022.)

Domino regi Francorum excellentissimo ROTBER-
 TO humilis GAUZZINUS æterni Regis consortium.

Quod placuit vobis interrogare de prodigio quod
 accidit, hoc nobis ex historiis aperte patet. Quod
 sanguis super gladium, aut civile bellum, aut gen-
 tem super gentem exurgere portendit; Valerius Ru-
 fus in libro Memorabilium, capitulo quarto, De præ-
 digiis, hæc refert: « Gaio Volumnio, Servilio Sulpi-
 cio consulibus, in urbe Roma initia motusque bel-
 lorum civilium hoc prodigium portendit. Carnis in
 modum nimbi dissipatæ partes ceciderunt. Quarum
 majorem numerum præpetes diripuerunt aves, re-
 liquum humi per aliquot dies, neque odore tetra,
 neque deformi aspectu mutatum jacuit. In Sicilia
 scuta duo sanguinem sudasse; etiam metentibus
 cruentas spicas in corbem cecidisse. Oppido Ceritis
 aquas sanguine mixtas fluxisse. » Chronica Eusebii
 de prodigiis hoc refert: « Valentiniano imperante,

sanguis erupit de terra, et tota die fluxit, significans dominationem Gothorum sublatam. Item Historia Longobardorum libro III, cap. 6: « Tempore Theodeberti regis Francorum signum sanguineum in cœlo apparuit, et quasi hastæ sanguineæ. Eo tempore ipse Theodebertus cum Lothario avunculo suo bellum gerens, ejus exercitum vehementer affixit. » Item in eadem Historia: « Temporibus Justiniani in provincia præcipue Liguriæ maxima pestilentia exorta est. Subito enim apparebant quædam signacula per domos, ostia, vasa vel vestimenta. Quæ si quis voluisset abluere, magis magisque apparebant. Post annum vero expletum, cœperunt nasci in inguinibus hominum vel in aliis debilitatoribus locis glandulæ in modum nucis seu dactyli, quas mox sequebatur febrium intolerabilis æstus, ita ut in triduo homo exstingueretur. Sin vero aliquis triduum transegisset, habebat spem vivendi. Erat autem ubique pavor, ubique luctus, ubique lacrymæ. Nam ut vulgi rumor habebat fugientis cladem vitæ, relinquebantur domus desertæ habitatoribus, solis catulis domus servantibus. Peculia sola remanebant, in pascuis nullo astante pastore. Cerneret pridem villas seu castra repleta agminibus hominum, postera die universis fugientibus cuncta esse in summo silentio. Fugiebant filii, cadavera insepulta parentum relinquentes. Parentes, oblitæ pietatis in viscera, natos relinquebant æstuantes. Si quem forte antiqua pietas perstringebat, ut vellet sepelire proximum, restabat ipse insepultus; et dum obsequiebatur, perimebatur. Dum funeri obsequium præbebat, ipsius funus sine obsequio manebat. Videres sæculum in antiquum redactum silentium: nulla vox in rure, nullus sibilus, nullæ insidiæ bestiarum in pecudibus, nulla damna in domesticis volucribus. Sata transgressa metendi tempus intacta expectabant messorem. Vineæ amissis foliis radiantibus uvis illæsa manebat, hieme propinquante. Nocturnis seu diurnis horis personabat turba bellantium, audiebatur a pluribus quasi murmur exercitus. Nulla erant vestigia commeantium, nullus cernebatur percussor; et tamen visum oculorum superabant cadavera mortuorum. Pastoralia loca versa fuerant in sepulturam hominum, et habitacula humana facta fuerant confugia bestiarum. » Hæc de historiis pauca

A refocillatus est populus. Arca enim Noe de lignis fabricata quid significet non ignoratis. In quibus omnibus per lignum non nisi misericordiam suam Dominus operatus est. Quia igitur de ligno sanguis lavabatur, creditur quod per pœnitentiam et eleemosynam, et cæteros fructus misericordiæ, qui intra sinum matris Ecclesiæ exercentur, severitas et indignatio justî Judicis Dei, quæ merito peccatoribus debetur, et ad misericordiam possit reflecti. Misericors est enim Dominus adeo, sicut Psalmista loquitur, *ut non solum homines, sed etiam jumenta salvet.* Omnipotens Deus dilatet imperium vestrum, et dextera vos semper protegat, et ad pacem sanctæ Ecclesiæ vitam vobis longævam tribuat, et sua vobis benedictione in omnibus exornet.

B

EPISTOLA IV.

FULCONIS ANDEGAVORUM COMITIS AD ROBERTUM REGEM.
(Circa annum 1022).

Domino suo regi ROBERTO FULCO Andegavorum comes salutem et fidele servitium.

Guillelmus Pictavorum comes, herus meus, locutus est mihi nuper, dicens quod, postquam Itali discesserunt a vobis, diffusi quod vos regem haberent, petierunt filium suum ad regem. Quibus ille invitus coactusque respondit tandem acquiescere se voluntati eorum, si consentirent illis cuncti marchiones Italiæ et episcopi, ac cæteri meliores. Illi promiserunt quod recta fide facerent illos consentire, si possent. Nunc ergo mandat vobis, postulans suppliciter gratiam vestram *ut detineatis homines de Lotharingia, et Fredericum ducem, atque alios quos poteritis, ne concordent cum rege Cono, inlectendo eos quantum quiveritis ad auxilium ejus. Dedit vobis pro hoc negotio mille libras denariorum, et centum pallia, et dominæ reginæ Constantiæ quingentas iibras nummorum. Orat vos ut ipse eam salutetis, et filium vestrum regem ex parte sua; et ego precor significari litteris aut nuntiis quid animi vobis sit super hoc quod ipse vos rogat, ut renuntiet illi. Vale.*

C

EPISTOLA V.

ODONIS COMITIS AD ROBERTUM REGEM.

(Anno 1024).

Domino suo regi ROBERTO comes Odo.

Pauca tibi, domine, dicere volo, si audire digneris. Comes Richardus, tuus fidelis, monuit me venire ad justitiam, aut concordiam, de querelis quas habebat contra me. Ego vero misi causam hæc totam in manu ipsius. Tum ille ex consensu tuo constituit mihi placitum, quando et ubi hoc perfici posset. Sed instante termino, cum ad hoc peragendum paratus essem, mandavit mihi ne me fatigare ad audiatum placitum veniendo, quia non erat tibi

mi, valde miror, qui me tam præpropere causa indis-
 cussa tuo beneficio judicabas indignum. Nam si re-
 spiciatur ad conditionem generis, daret Dei gratia
 quod hæreditabilis sim. Si ad qualitatem beneficii
 quod mihi dedisti, constat quia non est de tuo
 fisco, sed de his quæ mihi per tuam gratiam ex
 majoribus meis hæreditario jure contingunt. Si ad
 servitii meritum, ipse profecto nosti, donec tuam
 gratiam habui, quomodo tibi servierim domi, et
 militiæ, et peregre. At postquam tuam gratiam aver-
 tisti a me, et honorem quem dederas mihi tollere
 nisus es, si me et honorem meum defendendo aliqua
 tibi ingrata commisi, feci hoc lacessitus injuriis et
 necessitate coactus. Quomodo enim dimittere pos-
 sum, et non defendam honorem meum? Deum et
 animam meam testor quod magis eligerem hono-
 ratus mori, quam vivere dishonoratus. At si me
 dishonorare velle desistas, nihil in mundo est quod
 magis quam gratiam tuam vel habere vel prome-
 reri desiderem. Discordia enim mihi quidem
 molestissima est, sed et tibi, mi domine, tollit offi-
 cii tui radicem et fructum: justitiam loquor et
 pacem. Unde suppliciter exoro clementiam illam,
 quæ tibi naturaliter adest, si maligno consilio non
 tollatur, ut jam tandem a persecutione mea
 desistas, meque tibi sive per domesticos tuos,
 seu per manus principum reconciliari permittas.
 Vale.

HYMNI ET RESPONSORIA

ROBERTO REGI ASCRIPTA.

(Hymnum de Spiritu sancto edimus ex Daniele, *Thesaurus hymnologicus*, tom. II, pag. 35; reliquos supple-
 ditavit CHLICHTOVEUS, *Elucidatorium ecclesiasticum*, Paris 1521, fol., tom. II, pag. 37, 206, 207, 217,
 230, 141, 121. Vide *Notitiam litterariam supra*.)

I.

Hymnus de Spiritu sancto (4).

1. Veni sancte Spiritus
 Et emitte cœlitus
 Lucis tuæ radium,
2. Veni pater pauperum,
 Veni dator munerum,
 Veni lumen cordium.
3. Consolator optime,
 Dulcis hospes animæ,
 Dulce refrigerium.
4. In labore requies,
 In æstu temperies
 In fletu solatium.
5. O lux beatissima
 Reple cordis intima
 Tuorum fidelium.
6. Sine tuo numine
 Nihil est in homine
 Nihil est innoxium.

B

7. Lava quod est sordidum,
 Riga quod est aridum,
 Sana quod est saucium.
8. Flecte quod est rigidum,
 Fove quod est frigidum,
 Rege quod est devium.
9. Da tuis fidelibus
 In te confidentibus
 Sacrum septenarium.
10. Da virtutis meritum,
 Da salutis exitum,
 Da perenne gaudium.

II.

Hymnus in tempore paschali.

Chorus novæ Hierusalem

Nova meli dulcedine

Promat: colens cum sobriis

Paschale festum gaudiis.

Quo Christus invictus leo

Dracone surgens obruto,

C

(4) Omnes sacrorum carminum amatores, qua-
 les et quotquot fuere, regium poetam Davidis in-
 star nomini Domini psallentem dignum censebant
 quem summis laudibus everherent. Optime Chlichtovæus: « Non satis hæc oratio, mea quidem sententia,
 commendari potest, nam omni commendatione
 superior est.— Crediderim facile auctorem (*quisquis
 is fuerit*) cum hanc contexit orationem cœlesti
 quadam dulcedine perfusum esse interius, qua
 Spiritu sancto auctore tantam eructavit verbis a eo

Sabbatum inclusive. » Neque in Lutheri Ecclesia
 carmen nostrum obtinuit; dolendum tamen est non
 fuisse, qui Sequentiam eleganter ac suaviter fecerit
 Germanicam. Vetustiore translationem quæras
 Aلد. Bl. IV, p. 379.— 2 Matth. v, 3, *Beati pauperes
 spiritu*.— 4. Aug. *et fletu*.— 6. Pm. Torr. *in lumine*,
 Opinabantur editores omnes carminis versiculos
 desinere in ὁμοιοπνεύματα. Laudatur stropba sexta in
 Confessione Augustana.— 7. M. 12, *sana — riga*.—
 8. D. 12, *et fletu*.— 9. M. 12, 17. Fr. Es., *sacro*